

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
Институт за гората

бул. "Св.Климент Охридски" № 132
1756 София - Тел.: 02/962 04 47
Изх. № РД-08-459/24.04.2023 г.

Факс: 02/962 04 47
E-mail: forestin@bas.bg
<http://www.bas.bg/fribas>

Министерство на околната среда и водите

Вх. № 33-00-93

София 24.04 2023 г.

До
д-р инж. Росица Карамфилова
Министър на околната среда и водите

СТАНОВИЩЕ
на Институт за гората при БАН

Относно: Специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона, за защитените зони от екологична мрежа Натура 2000, по реда на Закона за биологичното разнообразие.

Уважаема Г-жо Министър,

Становището се отнася до горските местообитания, за които институтът е професионално компетентен.

Запознати сме със следните документи:

1. Публикуваните на сайта на МОСВ за течащо в момента обществено обсъждане на специфични цели за 21 зони по Натура 2000;
2. Публикуваните през февруари 2023 г специфични цели за други 19 зони;
3. КОНЦЕПЦИЯ от 2021 г., подписана от министър Личев, която може да се свали от сайта на МОСВ, с точно название *Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа натура 2000, София, юли 2021 г.*;
4. РЪКОВОДСТВО от 2009 г. под редакцията на Зингстра и колектив, с точно название *Зингстра, Х., А. Ковачев, К. Китнаес, Р. Цонев, Д. Димова, П. Цветков (ред.) 2009. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София, 630 стр.*, публикувано на сайта на фондацията.

КОНЦЕПЦИЯТА е нормативен документ на МОСВ, ако се съди по това, че е публикувана на сайта му. Същата цитира изрично РЪКОВОДСТВОТО като източник на информация, т.е. то само по себе си не е нормативен документ на МОСВ.

Целите в горните 4 документа се изразяват в това да се държат характеристиките на местообитанието в някакви определени граници, например средната пълнота на насажденията да бъде 0,6 или по-толяма. Характеристиките на горските местообитания са:

1. Площ;
2. Пълнота на първия дървесен етаж (средно претеглена);
3. Състав на първия дървесен етаж (средно претеглен);
4. Средна възраст на първия дървесен етаж (средно претеглена);
5. Площ на горите във фаза на старост;
6. Количество мъртва дървесина;

7. Наличие на едроразмерни/биотопни дървета;

Като обща забележка може да се каже, че горните 4 документа най-вероятно не са съгласувани с Изпълнителната агенция по горите (ИАГ). Общественото обсъждане на сайта на МОСВ не е междуетапно съгласуване. Понеже горите по закон се стопанисват по горскостопански планове (ГСП), изпълнението на целите на зоните по Натура 2000 не може да стане по друг начин, освен като те се включат в разпоредбите на ИАГ. Вместо едностранни решения, по-разумно е да се открият въпроси от общ интерес (такива има) и да се потърси компромис между противоречащите си цели.

Конкретно за отделните характеристики може да се каже следното:

1. Площ на местообитанията

Подробната таксация на горите непременно ще открива много случаи на неправилно картиране на местообитанията. Решението е или да се промени площта на местообитанието, или да се предвидят мероприятия за разширяването му.

2. Средна пълнота на насажденията

Пълнотата е мярка за това, доколко теренът е зает от дървета. В документите от 1 до 4 целевата пълнота на повечето местообитания е над 60%. Поддържането и управлението на пълнотата е стандартен похват на лесовъдството, така че това изискване не би трябвало да е проблем. Неудачен момент в документите от 1 до 4 е, че пълнотата се определя само за първия (най-горния) дървесен етаж. При насажденията обаче, в които е в ход възобновителна сеч, трябва да се държи сметка и за пълнотата на подраства (младото насаждение, което постепенно замества старото). В този случай възприетият метод подава фалшив сигнал, че пълнотата намалява, въпреки че подмладяването на гората повишава пълнотата. При сегашната дефиниция на целите, свързани с пълнотата, в някои случаи те са пречка за правилното горско стопанство.

3. Състав на първия дървесен етаж

Изискването за запазване на видовия състав не е ново за горското стопанство. Натура 2000 внася само това, че опазва и видове, които от стопанска гледна точка не се смятат за ценни. Това изискване е трудно за спазване, когато пречи на естествената сукцесия на видовете, особено когато се защитават съобщества от преходен характер.

4. Гори във фаза на старост, мъртва дървесина и биотопни едри дървета

Това са безконфликтни параметри. Насажденията, в които е напреднал процесът на разпад, какво и най-едрият вековен дървета са неизгодни за дърводобив. Също така и изискването за оставяне на мъртва дървесина е стопански изгодно, защото известна част от наличната дървесина е нерентабилна.

5. Средна възраст на първия дървесен етаж

При повечето горски местообитания (15 от общо 27) документите от 1 до 4 изискват средната възраст на горите в местообитанието да не бъде под 80 г. (КОНЦЕПЦИЯ, стр. 24). С това в указаните местообитания неявно се увеличава турнусната възраст на 160 г. Въобще, повишаването на турнусната възраст (плановата възраст за сеч) е традиционен подход за опазване на горите със с преобладаваща екосистемна функция, но турнус 160 г. е безпрецедентен у нас и по-скоро представлява механично пренасяне на чуждестранен опит. По наше мнение този праг изисква проверка.

Друго възражение към критерия „висока средна възраст“ е, че той насърчава практики, порочни от всякаква гледна точка практики, а именно – да се сечат млади насаждения, които не са за сеч, за да се достигне показателят.

В документите 2 и 4 се поставя допълнителното изискване, че средната възраст на горите трябва да се увеличава. Това изискване фигурира в РЪКОВОДСТВОТО, но не е влязло в КОНЦЕПЦИЯТА. Авторите на документа 1. са се придържали към КОНЦЕПЦИЯТА и не са включили това изискване, но авторите на 2. са го включили. По наше мнение средната възраст на горите не може да се увеличава неограничено, както не може да се увеличава до безкрай пенсионната възраст на хората. Изискването за постоянно

увеличаване на средната възраст неявно поставя всички горски местообитания в мрежата на Натура 2000 във фактическото положение на „гори във фаза на старост“, умишлено оставени да навлязат във фазата на разпада. Като се има предвид, че стойността на горите в мрежата на Натура 2000 е около 14 милиарда лева, ясно е, това изискване е недоразумение.

Контролирането на възрастта на горите не е нещо ново в лесоустройството. Включването на изисквания за средната възраст на горите механично пренася в наши условия похватите на страни, в които само малка част от горите се стопанисват по лесоустройствен проект (горскостопански план). За разлика от тях у нас са „устроени“ всички гори. Системното решение е да се използва апаратът на лесоустройството, като се повишат турнусите. Традиционната практика е повишаване с 20 години.

В резултат на гореизложеното може да се направят следните изводи и препоръки:

1. Част от предлаганите разпоредби трябва да се коригират;
2. Внедряването на специфичните цели на зоните и местообитанията в мрежата на Натура 2000 трябва да започне с пилотно внедряване при устройването на няколко горски стопанства, което ще позволи да се прецени конкретно действието им и да се вземе мнението на всички заинтересовани страни.

С уважение:

чл.-кор./ дн Георги Георгиев

